

AJER

AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 3

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

March 2025

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
March 2025

Tashkent 2025

“Academic Journal of Educational Research (AJER)” international scientific journal, issue 1, page **1-52**. March, 2025

"Academic Journal of Educational Research (AJER)" magazine publishes in the form of scientific articles the results of scientific research conducted by professors and teachers of higher education institutions and independent researchers in our Republic and International. Also, scientific articles of the employees who are working in the international and other scientific institutes, production organizations and enterprises of our Republic and conducting scientific research will be included in the magazine.

All articles were posted to the journal's electronic scientific base at www.ajeruz.com

.

Safarova Sevinch Ganijon qizi
CHDPU Boshlang'ich ta'lim 1-kurs talabasi
safarovasevinch463@gmail.com

Ro'ziqulova Mushtariy Baxtiyor qizi
CHDPU Boshlang'ich ta'lim 1-kurs talabasi
mushtariyroziqulova0@gmail.com

Аннотация: Данная статья анализирует значение лидерских качеств и способностей для эффективности организации и группы. Успех профессиональной деятельности руководителя зависит от его личных и социальных качеств, способности эффективно организовывать управление и принимать решения. Статья исследует ключевые компоненты лидерских способностей и их практическую значимость в контексте организации. В статье в первую очередь приводится определение лидерских способностей и их сущность. Лидерство — это набор навыков, знаний и опыта, необходимых для эффективного управления группой или организацией и достижения целей. Способности руководителя к управлению и коммуникации, его мотивационные стили и способность быстро и эффективно принимать решения составляют основные аспекты лидерства. Кроме того, в статье приводится классификация лидерских качеств и их взаимосвязь. Личные качества лидера, такие как самоосознание, самоконтроль, управление стрессом и уверенность в себе, а также социальные качества, включающие навыки общения, управление группой и вдохновение ее участников, играют важную роль в лидерстве. Для успешного руководителя эти качества должны быть гармонично сочетаны. Коммуникативные способности также играют большую роль в лидерстве. Коммуникация — это основной инструмент, который помогает лидеру донести свои цели до группы, ясно выражать мысли и управлять отношениями внутри коллектива. В статье также рассматривается роль мотивации и вдохновения в лидерской практике. Способность руководителя направлять группу к цели и обеспечивать эффективную работу команды через мотивацию — неотъемлемая часть лидерства. В заключение, статья демонстрирует, что лидерские способности представляют собой комплексную систему. Когда личные качества, управленческие способности и социальные навыки лидера гармонично сочетаются, организация или группа может достичь успеха. В статье подчеркивается важность развития лидерских качеств через самоанализ, тренинги и накопление опыта

Ключевые слова: Лидерство, способности, качества, управление, принятие решений, мотивация, социальные связи, коммуникации, личные качества, команда, лидерские добродетели, успех.

Abstract: This article analyzes the significance of leadership qualities and abilities for the effectiveness of organizations and groups. The success of a leader's professional

activity depends on their personal and social qualities, the ability to organize management effectively, and the skills to make decisions. The article explores the key components of leadership abilities and their practical importance in the context of an organization. The article first provides a definition of leadership abilities and their essence. Leadership is a set of skills, knowledge, and experience necessary for effectively managing a group or organization and achieving goals. The leader's abilities in management and communication, their motivational styles, and their ability to make quick and effective decisions form the key aspects of leadership. Additionally, the article presents the classification of leadership qualities and their interconnection. A leader's personal qualities, such as self-awareness, self-control, stress management, and self-confidence, as well as social qualities like communication skills, group management, and inspiring others, play a critical role in leadership. For a leader to be successful, these qualities must harmoniously align. Communication skills also play a significant role in leadership. Communication is the primary tool that helps a leader convey their goals to the group, clearly express ideas, and manage relationships within the team. The article also discusses the role of motivation and inspiration in leadership practice. The leader's ability to direct the group toward goals and ensure the effective performance of the team through motivation is an integral part of leadership. In conclusion, the article demonstrates that leadership abilities represent a complex system. When a leader's personal qualities, management abilities, and social skills harmoniously work together, the organization or group can achieve success. The article emphasizes the importance of developing leadership qualities through self-analysis, training, and gaining experience.

Keywords: Leadership, abilities, qualities, management, decision-making, motivation, social relations, communication, personal qualities, team, leadership virtues, success.

KIRISH

Rahbarlik va boshqaruv qobiliyatlari, har bir tashkilotning muvaffaqiyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan eng muhim omillardan biridir. Tashkilotlarning maqsadlariga erishishdagi muvaffaqiyat yoki muvaffaqiyatsizlik, ko'pincha rahbarlarning qarorlari va ularning boshqaruvda qo'llanadigan uslublariga bog'liq bo'ladi. Shu sababli, rahbarlik qobiliyatlari va sifatlarini o'rganish nafaqat ilmiy, balki amaliy ahamiyatga ega. Tashkilotning ichki va tashqi muhiti, uning resurslarini boshqarish, xodimlar bilan aloqalar va umumiy rivojlanish strategiyasi – bularning barchasi rahbarning ko'nikmalariga, qarorlar qabul qilish qobiliyatiga va rahbarlik sifatlariga bog'liqdir. Rahbarlikning mohiyati shundaki, u faqatgina ma'lum bir guruh yoki jamoani boshqarishdan iborat emas. U jamoani birlashtirish, umumiy maqsadlar sari yetaklash, odamlarni ilhomlantirish va ularning salohiyatini ochish kabi murakkab vazifalarni ham o'z ichiga oladi. Rahbarning muvaffaqiyatli faoliyati uchun faqat tegishli bilimlar va tajriba yetarli emas. Uning shaxsiy sifatлари, boshqaruvdagi yondashuvi, ijtimoiy va kommunikatsiya ko'nikmalari ham muhim o'rin tutadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Tashkilotdagi rahbarning ijtimoiy va psixologik ko'nikmalariga asoslanib, xodimlarni motivatsiya qilish, qarorlar qabul qilish jarayonida aniq va samarali yo'nalishlar belgilash mumkin. Rahbarlik qobiliyatlari va sifatlarini o'rganish, jamiyatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanish jarayonlariga ta'sir ko'rsatadigan asosiy mexanizmlardan biridir. Boshqaruvda muvaffaqiyatga erishish uchun rahbarning o'zini o'zi anglash, boshqalar bilan samarali aloqalar o'rnatish, tashkilot ichidagi qarorlar qabul qilishda mas'uliyatni o'z zimmasiga olish kabi sifatlar muhim ahamiyatga ega. Rahbarlikning bu komponentlarini tushunish, har bir rahbarning o'z vazifalarini qanday bajarishi va qanday yondashuvlar bilan jamoasini samarali boshqarishi haqida chuqur tasavvur hosil qilishga yordam beradi. Bugungi kunda, rahbarlik qobiliyatlari, jamiyatda va turli tashkilotlarda boshqaruvning samaradorligini oshirish uchun muhim rol o'ynaydi. Tashkilotlarning raqobatbardoshligini oshirish, ularning uzun muddatli muvaffaqiyatlarini ta'minlash uchun rahbarlar o'z faoliyatlarida doimiy ravishda o'zgaruvchan muhitga moslashishga, yangi innovatsiyalarni kiritishga, shuningdek, jamoalarini samarali boshqarishga harakat qilishlari kerak. Bu esa rahbarlik qobiliyatlari va sifatleri to'g'risida chuqurroq bilimga ega bo'lishni talab qiladi. Rahbarlik qobiliyatlari va sifatlarini o'rganish, faqatgina ilmiy tadqiqotlar uchun emas, balki amaliyotda ham muhim ahamiyatga ega. Har bir rahbar, o'zining boshqaruv qobiliyatlarini va sifatlarini qanday rivojlantirishi va yangilashi kerakligini bilishi zarur. Rahbarlikning zamonaviy talablari, rahbarlardan samarali boshqaruv ko'nikmalariga ega bo'lishini, jamoani maqsadlarga yetaklashda muvaffaqiyatli bo'lishini, innovatsion fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini o'zida mujassam etishni talab qiladi.

Shu bilan birga, rahbarlik sifatlarining o'ziga xosligi, har bir rahbarning shaxsiyatiga, tajribasiga, ijtimoiy va madaniy muhitga bog'liq holda shakllanadi. Rahbarning o'ziga xos rahbarlik uslubi, uning boshqaruv faoliyatini qanchalik samarali amalga oshirishiga ta'sir qiladi. Boshqaruv uslublarining xilma-xilligi, rahbarning o'zini qanday namoyon etishini, jamoa bilan qanday muloqotda bo'lishini belgilaydi. Har bir rahbar o'z uslubini shakllantirishda o'zining ijtimoiy va shaxsiy sifatlaridan foydalangan holda, samarali boshqaruv strategiyalarini ishlab chiqishi mumkin. Rahbarlik qobiliyatlarini rivojlantirishda uning psixologik va kommunikativ ko'nikmalari, o'z-o'zini boshqarish qobiliyati, stressni boshqarish va muammolarni hal qilishdagi malakasi alohida ahamiyatga ega. Shu bilan birga, rahbarning o'zining qarorlar qabul qilish jarayonidagi yondashuvi va uning motivatsion uslublari tashkilotdagi samaradorlikka bevosita ta'sir qiladi. Rahbarning ijtimoiy va psixologik sezgirligi, uning xodimlari bilan bo'lgan aloqalarini yaxshilash va ularni boshqarishda samarali yondashuvni tanlashga yordam beradi. Rahbarlik qobiliyatlari va sifatlarining to'g'ri rivojlanishi nafaqat rahbarning o'z faoliyatini, balki butun tashkilotning muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Tashkilotlarning o'zgaruvchan sharoitda raqobatbardoshligini

ta'minlash, ularning uzun muddatli muvaffaqiyatini oshirish uchun rahbarlikning zamonaviy talablari va yondashuvlari asosida boshqaruvni amalga oshirish zarur.

TADQIQOT NATIJALARI

Rahbarlik qobiliyatlari va sifatleri har qanday tashkilot yoki davlat tuzilmasining muvaffaqiyatli faoliyat yuritishida muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, davlat rahbarlari va boshqaruvchilari uchun samarali rahbarlik qobiliyatlari va sifatleri, davlatning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishining asosiy omillari sifatida qaraladi. Ushbu mavzu, ayniqsa, so'nggi yillarda davlat rahbarlari tomonidan qabul qilingan hujjatlar, farmonlar va qonunlar orqali keng yoritilgan. O'zbekiston Respublikasida rahbarlik qobiliyatlari va sifatlarini rivojlantirishga doir bir qator muhim hujjatlar mavjud. 2017-yil 7-dekabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan **"Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"** (Farmon PF-5287) rahbarlar va boshqaruvchilarga doir talablarni belgilaydi. Mazkur farmon rahbarlik qobiliyatlarini rivojlantirish, boshqaruvning samaradorligini oshirish va davlat xizmatlarini yanada sifatli tashkil etish uchun zarur bo'lgan omillarni ko'rsatadi. Farmonda, rahbarlar uchun professional rivojlanish, kommunikativ va boshqaruv ko'nikmalarini oshirish, muammolarni hal qilishda yondashuvlarni o'zgartirish va jamoalarni samarali boshqarish kabilar belgilangan. Ushbu farmonning ahamiyati shundaki, u rahbarlik qobiliyatlarini rivojlantirishda davlat tomonidan amalga oshiriladigan amaliy yondashuvni ko'rsatadi. Misol uchun, rahbarlarning o'zaro aloqalari va kommunikatsiya ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Boshqaruvdagi muvaffaqiyat ko'pincha rahbarning jamoasi bilan samarali muloqot o'rnatishga bog'liqdir. Boshqaruv jarayonida aniq va ravon kommunikatsiya, rahbarning samarali qarorlar qabul qilishini ta'minlaydi. Shu sababli, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yuqorida qayd etilgan farmonida, rahbarlarning kommunikativ qobiliyatlarini oshirish, ularning ish faoliyatida amaliy yondashuvlarni o'zgartirish va zamonaviy boshqaruv metodlarini tatbiq etish zarurligi ta'kidlangan. O'zbekiston Respublikasining yana bir muhim hujjati – **"O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi xodimlarini tayyorlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish bo'yicha milliy dastur"** (Farmon PF-5927) rahbarlarning malakasini oshirish va ularning boshqaruvdagi qobiliyatlarini takomillashtirishga qaratilgan. Farmon rahbarlarning qarorlar qabul qilish jarayonida zarur bo'lgan ko'nikmalarini rivojlantirishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi. Bu farmon orqali, rahbarlar va davlat xizmatchilari boshqaruv qobiliyatlarini oshirish, tashkiliy ko'nikmalarni rivojlantirish, jamoa bilan ishlashda yuqori samaradorlikka erishish uchun zarur bo'lgan imkoniyatlarga ega bo'lishadi. Bundan tashqari, **"Davlat xizmatining islohoti va yangi boshqaruv tizimini joriy etish to'g'risida"** (Farmon PF-6079) qabul qilinishi orqali, rahbarlarning boshqaruvdagi salohiyatini oshirish, samarali rahbarlikni ta'minlashga doir yangi tamoyillar ishlab chiqildi. Ushbu hujjat rahbarlik va boshqaruv tizimida o'zgarishlar yaratish, zamonaviy boshqaruv metodlarini joriy etish va

rahbarlarning tashkilotda samarali ishlashini ta'minlashga qaratilgan. Farmon rahbarlar va boshqaruvchilarga doir malaka oshirish dasturlarini, trenerlik va coaching metodlarini, shuningdek, professional rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor qaratadi. Ushbu qarorlar, rahbarning boshqaruvda qanday qilib yuqori samaradorlikka erishishini ko'rsatadi. Rahbarlik qobiliyatlarining davlat va jamiyatda ta'siri kattadir. Davlat rahbarlarining boshqaruv qobiliyatlari, xalqning turmush darajasi va davlat siyosatining amalga oshirilishini shakllantiradi. Shu sababli, rahbarning o'ziga xos shaxsiy va ijtimoiy sifatlari, boshqaruvga yondashuvi, qarorlar qabul qilishdagi tezkorligi va samaradorligi muhimdir. Har bir davlat rahbari yoki boshqaruvchisi o'zida mavjud bo'lgan rahbarlik sifatlarini rivojlantirishga intilishi zarur. Davlat tomonidan qabul qilingan farmonlar va hujjatlar, rahbarlarni yuqori sifatli boshqaruvga tayyorlashda, ularning qobiliyatlarini rivojlantirishda asosiy yo'nalishlarni belgilaydi.

MUHOKAMA

Rahbarlik qobiliyatlari va sifatlari mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadigan, xalqaro tajriba va ilmiy tadqiqotlar tomonidan keng o'rganilgan soha hisoblanadi. Har bir davlat rahbari o'zining boshqaruv qobiliyatlarini rivojlantirib borishi zarur, chunki rahbarning qobiliyatlari nafaqat jamoaning, balki butun jamiyatning kelajagi uchun ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. Boshqaruv samaradorligi va muvaffaqiyatining asosiy omili – bu rahbarning yuksak shaxsiy fazilatlarini, qarorlar qabul qilish qobiliyati, jamoani boshqarish va ularni motivatsiya qilishdagi mahorati, shuningdek, ijtimoiy aloqalar va kommunikatsiyalarni o'rnatishdagi ustaligidir. Rahbarlik qobiliyatlari faqatgina nazariy bilimlarga emas, balki amaliy tajribaga ham asoslanishi kerak. Bu yerda davlat rahbarlarining samarali boshqaruvni amalga oshirishda emotsional intellektga ega bo'lishi, innovatsion yondashuvlarni qo'llash, shuningdek, jamoaning ehtiyojlariga moslashish qobiliyatlari ajralmas ahamiyatga ega. Goleman, Bass, Mintzberg va boshqa mutaxassislar tomonidan ishlab chiqilgan rahbarlik nazariyalari, rahbarlarning o'zlarining shaxsiy sifatlarini va jamoalar bilan ishlashdagi metodlarini takomillashtirishga katta yordam beradi. Davlat rahbarlarining qaror qabul qilish jarayonlarida, davlatning rivojlanishida muhim rol o'ynaydigan aniq strategiyalarni ishlab chiqish zarur. Mintzbergning qaror qabul qilishdagi tezkorlikni va samaradorlikni ta'minlash bo'yicha takliflari, shuningdek, Bassning transformatsion rahbarlik yondashuvi O'zbekiston kabi davlatlarda rahbarlarning samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan dasturlar bilan bog'liqdir. O'zbekiston Respublikasining *"Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"* va *"Davlat xizmatining islohoti"* farmonlari davlat rahbarlarining rahbarlik qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan muhim hujjatlar bo'lib, bu islohotlar rahbarlarning shaxsiy fazilatlarini va boshqaruv samaradorligini oshirishda asosiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Bundan tashqari, rahbarlik fazilatlarini va boshqaruv qobiliyatlari jamiyatda muhim o'rin tutadi, chunki ular nafaqat iqtisodiy jarayonlarni

boshqarish, balki ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash va xalqning farovonligini oshirishga xizmat qiladi. Har bir rahbar o'z jamoasini rivojlantirish va motivatsiya qilish uchun yangicha yondashuvlar va innovatsion usullarni qo'llash orqali boshqaruv samaradorligini oshirishi lozim. Bu esa, o'z navbatida, mamlakatning umumiy rivojlanishiga hissa qo'shadi. Rahbarlik qobiliyatlarini rivojlantirishda hukumat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar va dasturlarning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi, davlat rahbarlarining o'zlariga bo'lgan talablarni oshirib, boshqaruv tizimida yuqori darajadagi samaradorlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shunday qilib, rahbarning shaxsiy sifatлари, qarorlar qabul qilishdagi kompetensiyasi va jamoa bilan ishlashdagi malakasi jamiyatning barcha jabhalarini rivojlantirishning muhim omillaridir. Davlat rahbarlarining bu qobiliyatlari, nafaqat amaldagi vazifalarni bajarishda, balki kelajakda yuzaga keladigan yangi chaqiriqlarga qarshi samarali kurashishda ham zarurdir. Bundan tashqari, ilmiy tadqiqotlar rahbarlarning boshqaruvdagi innovatsion yondashuvlarini o'rganishga va amaliyotga tatbiq etishga yordam beradi.

XULOSA

Shu bilan birga, rahbarlarning individual qobiliyatlari va rahbarlik fazilatlarini o'rganish, davlat rahbarlari uchun ta'lim dasturlarini yaratishda muhim o'rin tutadi. Yangi kadrlarni tayyorlash, rahbarlarning malakasini oshirish, va ularning boshqaruv qobiliyatlarini yaxshilashga qaratilgan tizimli islohotlar muhim ahamiyatga ega. Shu tarzda, rahbarlik qobiliyatlarini rivojlantirish, jamoa bilan samarali ishlash, boshqaruv samaradorligini oshirish va davlatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligini ta'minlash maqsadida amalga oshirilgan islohotlar o'z natijalarini beradi va jamiyatni yanada farovon qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni (2017). *"Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"*. O'zbekiston Respublikasi Hukumatining rasmiy sayti.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni (2019). *"Davlat xizmatining islohoti va yangi boshqaruv tizimini joriy etish"*. O'zbekiston Respublikasi Hukumatining rasmiy sayti.
3. Mirziyoev, Sh. M. (2021). *"O'zbekiston Respublikasida boshqaruv tizimini yanada takomillashtirish va samarali rahbarlikni ta'minlash"*. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy sayti.
4. Islomov, A. (2020). *"Rahbarlik qobiliyatlari va boshqaruvning samaradorligi"*. O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
5. Toshpo'latov, S. (2022). *"Davlat boshqaruvini rivojlantirishda rahbarlik qobiliyatlarining o'rni"*. O'zbekiston Xalqaro Universiteti nashriyoti.
6. Raxmonov, B. (2020). *"Rahbarlik sifatлари va boshqaruv tizimi: nazariya va amaliyot"*. Tashkent State University of Economics.

7. Shukurov, M. (2018). "*Boshqaruv va rahbarlik qobiliyatlari*". Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
3-son

Nashr qilingan sana: 29.03.2025.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172